

CONSILIIUM AD EXSEQUENDAM CONSTITUTIONEM
DE SACRA LITURGIA

5 aprilis 1966

Schemata N. 150
De Pontificali, 7

Coetus a studiis N. 20

DE CONSECRATIONE ELECTI IN EPISCOPUM

I. Praenotanda

De Consecratione in genere

- 1 Nemo consecrari debet, nisi prius constet Consecratori principali de commissione consecrandi sive per litteras Apostolicas, si sit extra curiam, sive per commissionem vivae vocis oraculo, a Summo Pontifice Consecratori principali factam, si Consecrator principalis ipse sit Cardinalis^{a)}.
- 2 Episcopus consecrator principalis debet saltem alios duos Episcopos consecrantes adhibere^{a)}; sed valde optandum est, ut omnes Episcopi praesentes una cum Consecratore principali Electum consecrent^{b)}.
- 3 Electum saltem duo presbyteri eius presbyterii assistent^{a)}.
- 4 Dies consecrationis debet esse Dominica vel Natalitium Apostolorum vel etiam festiva, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit^{a)}.

ad 1: a) Cf. Pontificale Romanum

ad 2: a) Cf. CIC c 954

b) Cf. Const. 'Sacrosanctum Concilium' art.76

ad 3: a) Cf. infra n. 18 (nota)

ad 4: a) Cf. Pontificale Romanum

De Concelebratione Missae, in qua Consecratio episcopalis
confertur

- 5 In liturgia verbi semper Consecrator principalis praesidet concelebrationi, quam praesidentiam etiam habet in liturgia eucharistica, si consecratio non in ecclesia propria Episcopi nuper consecrati fit; hoc in casu Episcopus nuper consecratus primum locum tenet inter alios concelebrantes.
Si autem Consecratio fit in ecclesia propria Episcopi nuper consecrati, ipse praesidet concelebrationi in liturgia eucharistica^{a)}; hoc in casu Consecrator principalis primum locum tenet inter alios concelebrantes.
- 6 Valde convenit, ut omnes Episcopi consecrantes Missam concelebrent.

ad 5: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 43 (Quaes. XXII) :
'Optandum est enim , ut traditio antiqua romana (Cf.'Traditionem Apostolicam' S. Hippolyti Romani: ed. B. Botte, La Tradition apostolique... p.11) quae etiam in oriente viguit' (Cf. Constitutiones Apostolorum VIII 5, 9 : ed. F.X. Funk, p. 476) restituatur, secundum quam in concelebratione consecrationem episcopalem sequente Episcopus in ecclesia propria consecratus sit celebrans principalis. Hic modus magis respondet menti Constitutionis 'Sacrosanctum Concilium' art. 41 et etiam menti Constitutionis 'Lumen gentium', art. 26) .

ad 6: a) Cf. Ritum servandum in concelebratione Missae, n. 5.

Insuper optandum est, praesertim, si Consecratio fit in ecclesiis propria Electi, ut etiam nonnulli presbyteri eius presbiteri
-saltem duo- concelebrationi intersint.^{b)}

7 Consecrator principalis et Episcopi C^aonsecrantes et concelebrantes (et presbyteri forte concelebrantes) sacras vestes induere debent sicut in Ritu servando pro Concelebratione Missae statutum est^{a)}. Episcopi autem Consecrantes, qui forte non concelebrant, sumunt amictum, rochetum, crucem pectoralem, stolam, pluviale, mitram. Electus induit amictum, albam, cingulum, crucem pectoralem^{b)}, stolam, casulam, manipulum.

De benedictione anuli, baculi Pastoralis, mitrae

8 Benedictiones anuli, baculi Pastoralis, mitrae tempore opportuno, ante ipsam acti^{onem} sacram de more peraguntur^{a)}.

9 De anuli benedictione

Pontifex sine mitra benedicit anulum dicens:^{a)}

10 De baculi Pastoralis benedictione

Pontifex sine mitra benedicit baculum Pastoralem dicens.^{a)}

11 De mitrae benedictione

Pontifex sine mitra benedicit mitram dicens:^{a)}

ad 6: b) De presbyteris in Missa, in qua Consecratio episcopalibus confertur, concelebrantibus in Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 31 dictum est. Hic modus respondet menti Const. 'Sacrum sanctum Concilium' art. 41: 'Episcopus ut sacerdos magnus sui gregis habendus est... praesertim in eadem Eucharistia, in una oratione, ad unum altare cui praeest Episcopus a suo presbyterio et ministris circumdatus'.

ad 7: a) N. 12

b) Cf. Pontificale Romanum

ad 8: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 22 (Quaes. IX).

ad 9: a) Formula postea exarabitur.

ad 10:a) Formula postea exarabitur.

ad 11:a) Formula postea exarabitur.

De iis quae paranda sunt

12 Praeter ea quae pro Missae concelebratione necessaria sunt, in credentia haec parentur:

- a) anulus, baculus Pastoralis, mitra pro Electo;
- b) dona pro offertorio: duo intortitia, duo panes, duo barilia vino plena^{a)};
- c) libelli orationis Consecrationis pro Episcopis consecrantibus^{b)}.

13 Sedes pro Consecratore principali, Episcopis consecrantibus, Electo, presbyteris forte concelebrantibus parentur hoc modo:

- a) In liturgia verbi sedes pro Episcopis consecrantibus iuxta sedem Consecratoris principalis stent, sedes pro Electo et presbyteris assistantibus (et forte concelebrantibus) stent in opportuniore loco presbyterii versae ad sedem Consecratoris principalis.
- b) Si opus est in Consecratione Electi parentur sedes pro Consecratore principali et Episcopis consecrantibus inter altare et cancellos, ita ut tota actio liturgica a fidelibus bene conspici queat.

II: De liturgia verbi

14 Omnibus rite dispositis, ordinatur processio per ecclesiam ad altare modo consueto. Subdiaconum librum Evangeliorum deferentem sequuntur presbyteri concelebrantes, quorum duo digniores Electum a dextris et a sinistris ducunt, deinde Episcopi consecrantes ac denique Episcopus Consecrator principalis mediis inter duos Episcopos Consecrantes digniores.

15 Peragitur liturgia verbi more in Ritu servando pro Concelebratione Missae descripto.

ad 12: a) Cf. Pontificale Romanum
b) Cf. Infra n. 30

16. Dicto evangelio vel symbolo, si dicendum est, expleto, incipit Consecratio episcopalis ^{a)}.

III: De Consecratione episcopalii

17. Iuxta ordinem supradictum ^{a)} parantur sedes pro Consecratore principali et pro episcopis consecrantibus.

18. Electus a duobus presbyteris assistentibus ^{a)} adducitur ante sedem Consecratoris principalis, cui reverentiam faciunt capita inclinates.

19. Dignior presbyterorum assistantium alloquitur Consecratorem principalem his verbis:

Reverendissime pater, postulat sancta mater Ecclesia Catholica, ut hunc praesentem Presbyterum ad onus Episcopatus sublevetis.

Consecrator principalis dicit:

Habetis mandatum Apostolicum ?

Respondet dignior presbyterorum assistantium :

Habemus.

ad 16: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 41 (Quaes. XX) : 'Locus aptior omnium rituum Consecrationis episcopalis esse videatur ... inter duas partes Missae, inter liturgiam nempe verbi et eucharisticam... (Secundum 'Traditionem Apostolicam' S. Hippolyti Romani consecratio episcopalis fit immediate ante liturgiam eucharisticam: cf. B.Botte, La Tradition apostolique...p.10).' .

ad 17: a) Cf. supra n. 13.

ad 18: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n.33 (Quaes.XVI : 'In celebrationibus liturgicis quisque , sive minister sive fidelis, munere suo fungens , solum et totum id agit, quod ad ipsum ex rei natura et normis liturgicis pertinet (Const. 'Sacrosanctum Concilium' art.28). Erat antiquus usus romanus ,ut delegati cleri et populi ecclesiae episcopum desideranti a consecratore, in hoc casu a Pontifice Romano, consecrationem Electi postularent (Cf. OR XXXIV, 21 ss: ed. M. Andrieu, Les Ordines Romani... III, 608 ss; OR XXXV B, 1 ss: ibid., IV, 100 ss).

Consecrator principalis dicit:

a)
Legatur.

20 Tum notarius Consecratoris principalis accipiens mandatum de manu presbyteri assistentis legit mandatum. Mandato per notarium perfecto Consecrator principalis dicit:

a)
Deo gratias.

21 Deinde Consecrator principalis alloquitur Electum coram se sedentem necnon et clerum ac populum .
a)
Si velit, facere potest his verbis:
b).

22 Post allocutionem surgit Electus et stat ante Consecratorem principalem sedentem cum mitra. Consecrator principalis examinat Electum
a)
b)
his verbis:

Vis...

Electus respondet:

Volo.

23 Deinde omnes surgunt. Consecrator principalis dicit versus ad populum:

Oremus, dilectissimi nobis, ut huic Electo utilitati ecclesiae providens benignitas omnipotentis Dei gratiae suae tribuat largitatem.
a)

Diaconus:

Flectamus genua.

ad 19: a) Cf. Pontificale Romanum

ad 20: a) Cf. Pontificale Romanum

ad 21: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n.34 (Quaes. XVII) : 'Optandum est , ut in rubricis praescribatur allocutio a Consecratore populo facienda de munere episcopali... immediate post lectio- nem Mandati Apostolici ante examen Electi'.

b) Formula adhuc exaranda.

ad 22: a) Cf. Sess. Cons.VI, Schema 102, n. 37 (Quaes. XVIII).

b) Formula adhuc exaranda.

ad 23: a) Textus receptus: Pontificale romano-germanicum, cp. LXIII, n. 29 (ed. Vogel-Elze I, 216) et in sequentibus Pontificali- bus romanis; in Sacramentario Gelasiano Vet. (ed.Mohlberg n. 766) et in Missali Francorum (ed.Mohlberg n.36) textus sic sonat: 'Oremus, dilectissimi nobis, ut his viris ad utilitatem ecclesiae providendis , benignitas omnipotentis Dei gratiae suae tribuat largitatem.'

24 Et mox Consecrator principalis et Episcopi consecrantes ante sedes suas cum mitris procumbunt; Electus vero prosternit se a sinistris Consecratoris principalis; ministri etiam atque alii omnes genuflectunt.

Tum cantores incipiunt Litanias.^{a)}

Post ultimam invocationem addatur:

Ut hunc Electum benedicere digneris. R: Te rogamus...

Ut hunc Electum benedicere, et sanctificare digneris...

Ut hunc Electum benedicere, et sanctificare, et consecrare digneris.^{b)}

25 Deinde surgit solus Consecrator principalis et deposita mitra canta^t (vel clara voce dicit) orationem:

Propitiare, Domine, supplicationibus nostris, et inclinato super hunc famulum tuum cornu gratiae sacerdotalis, benedictionis tuae in eum effunde virtutem .

Per...^{a)}

26 Postea Diaconus:

Levate.

ad 24: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 38 (Quaes. XIX):
Forma litaniarum aptior et brevior postea exarabitur.

ad 24: b) Nobis visum est reverti ad antiquorem traditionem romanam (Saec. X. ex.), secundum quam cantores cantant et invocatio- nes speciales (cf. OR XXXV A, n.7: 'Tunc scola incipit laetaniam et in penultimo dicit: Ut fratrem nostrum Illum electum ad pontificem sanctificare digneris , te rogamus, audi nos': ed. M.Andrieu, Les Ordines Romani... IV 74). Hoc loco benedictio Consecratoris principalis inutilis ac praebens ansam erroris videtur, quia benedictionem seu consecrationem veram, in ritu nempe sacramentali conferendam, aliquo modo duplicat. Modus usque nunc in Pontificali Gui- lelmi Durandi (saec. XIII ex.) primo occurrit (I.I, cp. XIV, n. 28: ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... III 381 s), in statu minus evoluto in Pontificali Romano XII saec., secundae recensionis (cp. X, n.20: ibid. I, 146).

ad 25: b) Textus receptus in Sacramentario Veronensi (ed. Mohlberg ~ 1860) in Sacramentario Gregoriano (ed. Lietzmann n.2,1) et in tota traditione.

27 Omnes surgunt; Consecrator principalis et Episcopi consecrantes stant cum mitra ante faldistoria sua, versi ad Electum et populum. Electus surgit et coram Consecratore principali genuflectit.

28 Tum Consecrator principalis imponit librum Evangeliorum aperatum super cervicem et scapulas Electi. Duo diaconi ^{a)} a dexteris et sinistris Electi stantes teneant librum Evangeliorum usque dum oratio Consecrationis finitur. ^{b)}

- ad 28: a) Nobis ineptum videtur, unum ex Capellanis librum tenere; si autem duo librum tenere debeant, restituatur modus ab antiquissimis temporibus traditus: Liber Evangeliorum a duobus diaconis teneatur: cf. Constitutiones Apostolorum VIII 4, 6 (ed. F.X. Funk I, 472); OR XL A, n.5: 'Postmodum adducuntur evangelia et aperiantur et teneantur super caput electi a diaconibus' (ed. M. Andrieu, Les Ordines Romani... IV 297); item OR XL B, n.5 (ibid. 307); Pontificale Romanae Curiae, cp. XIII A (Incipit ordo qualiter romanus pontifex apud basilicam beati Petri apostoli debeat ordinari) n.4: 'Post haec defertur evangelium et apertum tenetur super caput electi a diaconibus' (ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... II 396); item: cp. XIII B, n.15 (ibid. 373): 'Post haec episcopus Ostiensis ponit apertum librum Evangeliorum super cervicem consecrandi, sicut fit in consecratione aliorum episcoporum, tenetibus ipsum duobus diaconibus cardinalibus usque ad consecrationem finitam'; Pontificale Guilelmi Durandi, 1.I, cp. XVII (Ordo romanus ad romanum pontificem ordinandum) n.4: 'Post haec liber Evangeliorum tenetur super caput electi apertus a diaconis cardinalibus' (ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... III 395). Modus alter -duo episcopi tenentes librum Evangeliorum - a sic dictis 'Statutis Ecclesiae antiquis' initium sumit: n. 90: 'Episcopus cum ordinatur, duo episcopi ponant et teneant Evangeliorum codicem super cervicem eius...' (ed. Ch. Munier, Les Statuta Ecclesiae antiqua... 95). Hic modus et in Pontificali romano-germanico (cp. LXIII, n. 31: ed. Vogel-Elze I 216) et in Pontificali Romano XII saec. (cp. X, n. 21: ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... I 147) occurrit.
- b) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 26 (Quaes. XII): 'Investigatio historica docet ex antiquissimis temporibus impositionem libri Evangeliorum exstitisse (cf. B. Botte, Le rituel d'ordination des Statuta Ecclesiae antiqua: RTAM 11/1939, 231-233), sed solummodo durante impositione manuum (et praefatione consecrationis). Etiam secundum libros liturgicos recentiores (e.g. Pontificale Guilelmi Durandi: saec. XIII ex.: ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... III 382 ss) impositio libri Evangeliorum fit solummodo durante manuum impositione et praefatione consecrationis. Optandum est, ut hic modus restituatur'.

- 29 Deinde Consecrator principalis imponit^{a)} ambas manus super caput Electi nihil dicens^{b)}. Similiter faciunt post eum et Episcopi consecrantes^{c)}.
- 30 Episcopis consecrantibus ad loca sua reversis omnes deponunt mitras et Consecrator principalis extensis manibus ante pectus cantat (vel clara voce dicit) :^{a)}

ad 29:a) Quoad locum impositionis manuum cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 13 (Quaes. I).

b) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 4 (Quaes. II): 'De verbis 'Accipe Spiritum Sanctum' quae ad manuum impositionem dicuntur investigatio historica docet, hanc formulam per Pontificale Guilelmi Durandi (saec. XIII ex.) in Consecrationem episcopalem introductam esse (ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain ... III 382; V. Leroquais, Les Pontificaux manuscrits ... Paris 1937, I, p. LXXXVII). Quia haec verba secundum Constitutionem Apostolicam 'Sacramentum Ordinis' ad ritum sacramentalem non pertinent, immo in errorem ducunt, ac si istis verbis Episcopus consecraretur, omittantur'.

c) Cf. Constitutionem 'Sacrosanctum Concilium' n.76; item Instructionem 'Inter Oecumenici' n.69: 'Manuum imposititonem in Consecratione episcopali omnes Episcopi praesentes ... facere possunt'.

ad 30:a) Quoad textum orationis Consecrationis cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n.17 (Quaes.V): '... examini/ subici debere videtur quaestio, utrum substitui possit aliis textus, qui exprimat melius theologiam munera episcopalia. Qui textus aut de novo exarandus esset aut sumendus e fontibus antiquis, utique forsitan hic vel illuc leviter mutandis. Imprimis sese offert oratio consecratoria Traditionis Apostolicae S. Hippolyti Romani saec. III ineunte scripta. (Haec oratio)... usque hodie in oratione episcopi Coptorum et in forma evoluta qualis induit in 'Testamento Domini' in liturgia ordinacionis Syrorum occidentalium in honore habetur'. - Textus propositus versionem latinam Traditionis Apostolicae S. Hippolyti praebet, quae tamen corrigitur, ubi opus est, secundum reconstructionem lingua gallica a B. Botte facta ex versionibus orientalibus et praesertim ex 'Epitome Constitutionis Apostolicae' graeca, ubi oratio consecrationis directe ex 'Traditione Apostolica' depromta est.

Deus^b et pater domini nostri Iesu Christi , pater misericordiarum et Deus totius consolationis (2 Cor 1,3), qui in excelsis habitas et humilia respicis (Ps 112, 5-6), qui cognoscis omnia antequam nascantur (Dan 13,43), tu qui dedisti in ecclesia tua regulas per verbum gratiae tuae, qui praedestinasti ex principio genus iustorum ab Abraham, qui constituisti principes ac sacerdotes , et sanctuarium tuum sine ministerio non dereliquisti, cui ab initio mundi placuit , in his, quos elegisti glorificari: nunc effunde eam virtutem , quae a te est, Spiritum principalem (Ps 50,14), quem dedisti dilecto filio tuo Iesu Christo, quem donavit sanctis apostolis, qui constituerunt ecclesiam per singula loca ut sanctuarium tuum, in gloriam et laudem indeficientem nominis tui.

Da, cordium cognitor pater, super hunc servum tuum, quem elegisti ad episcopatum, ut pascat gregem sanctum tuum, et sumnum sacerdotium tibi exhibeat sine reprehensione, serviens tibi nocte et die, ut incessanter vultum tuum

-
- b) Dialogus initialis consuetus orationis Consecrationis non retinetur , quia ex se oratio Consecrationis non est prex eucharistica; praeterea dialogus initialis orationis Consecrationis duplicat dialogum initialem praefationis Missae:

Ratio historica:

Dialogus initialis in epistola Hincmari Archiep. Remensis (saec. IX med.) primo occurrit: n. 9 (ed. M. Andrieu, Le sacre épiscopal... RHE 48/1953, 39); sed in sic dicto 'Missali S Eligii' (Ms: Paris, Bibl. nat. lat 12051: saec. X med.: ed. J. Morinus , Commentarius in sacris ecclesiae ordinationibus... Antwerpiae 1695, 221) hic modus reicitur: 'Et non dicitur 'Vere dignum' in consecratione'. IN OR XXXV, n. 37 rubrica dicit: 'Pontifex dicit unam orationem in modum collectae, alteram eo modulamine, quo solet contestata (i.e. praefatio) cantari' (ed. M. Andrieu, Les Ordines Romani... IV 202). -In libris liturgicis romanis usque ad saec. XIII dialogus initialis non invenitur, quod patet ex Pontificali Romanae Curiae cp. XIII A et B (ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... II 369. 373).

propitium reddat et offerat dona sanctae ecclesiae tue;
da ut virtute Spiritus summi sacerdotii habeat potestatem
dimitendi peccata secundum mandatum tuum (Jo 20, 23); ut
distribuat munera secundum praeceptum tuum et solvat
omne vinculum secundum potestatem quam dedisti apostolis
(Mt 18,18); placeat tibi in mansuetudine et mundo corde,
offerens tibi odorem suavitatis, per filium tuum Iesum
Christum, per quem tibi gloria et potentia et honor,
cum Spiritu sancto in sancta Ecclesia et nunc et in sae-
cula saeculorum.

R : Amen.

Sequentia verba orationis Consecrationis^{c)} cantantur^{d)} (vel
clara voce dicuntur) ab omnibus Episcopis consecrantibus^{e)},
qui manus versus Electum extendunt:

- c) Patet iudicium spectare ad superiorem auctoritatem, utrum verba essentialia debeant determinari et quaenam sint. Secundum propositionem in Sess. Cons. VI factam nobis videntur haec verba ideam essentialiem Consecrationis episcopalis bene exprimere: 'Nunc... nominis tui'.
- d) Quoad modum proferendi illa verba cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 16 (Quaes. IV) : 'Optandum est, ut tota forma sacramentalis ... cantu proferatur'.
- e) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n.18 (Quaes.VI): Placuit Patribus, ut verba essentialia tantum -si determinantur- ab omnibus Episcopis consecrantibus una cum Consecratore principali cantentur (vel -si tota oratio Consecrationis clara voce dicitur - clara voce dicantur).
- f) In schemate 102 de hac manuum extensione versus Electum facta non est mentio ; sed in schemate 124 (De Consecratione Presbyteri) dictum est (n.11) : 'Maxime decet, rubricam firmiter praescribere, ut omnes presbyteri, qui manus imposuerunt, durante praefatione consecrationis circa Episcopum consecrantem stent, immo etiam manum impositionem per manus dexterarum extensionem continuare debeant; ita aperte demonstratur, quod dicit Constitutio 'Lumen gentium': 'Presbyteri, ordinis Episcopalis providi cooperatores eiusque adiutorium et organum... unum presbyterium cum suo episcopo constituunt...' Si autem in Consecratione Presbyteri Consecrator et presbyteri adstantes manus versus Consecrandos extendunt, potius ergo in Consecratione Episcopi Consecrator principalis et Episcopi consecrantes modo proposito manus extendant.

Prosequitur Consecrator principalis extensis manibus ante pectus:

- 31 Finita oratione Consecrationis diaconi resumunt librum Evangeliorum de cervice Consecrati et unus diaconorum tenet codicem usque dum traditur Consecrato^{a)}. Consecrator principalis et Episcopi consecrantes sedent cum mitra.
- 32 Consecrator principalis pollicem suum intingit in sanctum Chrisma et inungit^{a)} in forma crucis summittatem capitis^{b)} Consecrati coram se genuflexi dicens:
Expleta unctione, Consecrator principalis pollicem abstergit.
- 33 Tunc Consecrator principalis accipit librum Evangeliorum e manu diaconi illumque tradit Consecrato his verbis:
Accipe Evangelium et praedica populo tibi commisso; potens est enim Deus, ut augeat tibi gratiam suam.^{a)}
Postea diaconus resumit librum Evangeliorum et reponit in legile.
- 34 Tum Consecrator principalis anulum in digitum anularem dexteræ manus Consecrati immittit^{a)} dicens:
Accipe anulum ut fidei signaculum: et sponsam Dei sanctam Ecclesiam, intemerata fide ornatus, illibate

ad 31: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 26 (Quaes.XII).

ad 32: a) Quoad positionem unctionis capitis cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 15 (Quaes.VII); quoad omissionem unctionis manuum cf. ibid. n.21 (Quaes.VIII).

b) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n.20: 'Optandum est, ut unctionis capitis peragatur liniendo chrismate solummodo summittatem capitis (vel, si casus ferat, frontem) in forma crucis. Ligatio capitis cum mappula ritus inutilis est et omittatur'. Cf. ibid.,n. 21: 'Antiphona 'Unguentum in capite ..' cum suo psalmo ad unctionem capitis cani potest, si plures consecrandi sunt'. In Sess. Cons. ad hoc punctum D. Martimort dixit:" Antiphona 'Unguentum in capite' cum suo psalmo hodie difficultatem facit"; proposuit, ut cantetur Is 62, 1-2 (Lc 4, 18-19).

c) Formula adhuc exarabitur.

ad 33: a) Cf. Sess.Cons.VI, Schema 102, nn.27 s (Quaes.XIII et XIV).

b) Pontificale Romanum: 'Accipe Evangelium, et vade, praedica populo tibi commisso; potens est enim Deus, ut augeat tibi gratiam suam; qui vivit et regnat in saecula saeculorum.

R: Amen.'

ad 34: a) Cf. Sess.Cons.VI, Schema 102, n. 22 (Quaes. IX) : '..benedictiones (sc:insignium) tempore opportuno, ante ipsam actionem sacrom peragantur'.

custodi.^{b)}

35 Deinde Consecrator principalis tradit Consecrato baculum
a)
Pastoralem in manum dexteram dicens:

36 Deinde Consecrator principalis imponit Consecrato mitram
a)
nihil dicens :

37 Tum surgunt Consecrator principalis et Episcopi consecrantes
et Consecratus. Consecrator principalis et dignior Episcoporum
consecrantium intronizant Consecratum (si consecratio fit in
Ecclesia propria Consecrati) hoc modo: Consecrator principalis
et dignior Episcoporum consecrantium ducunt Consecratum ad
cathedram episcopalem, Consecratore principali a dextris ,
digniore Episcoporum consecrantium a sinistris Consecrati
ingredientibus , praecedentibus omnibus aliis Episcopis con-
secrantibus.

Si autem Consecratio non fit in Ecclesia propria Consecrati,
Consecrator principalis et dignior Episcoporum consecrantium
deducunt Consecratum ad sedes Episcoporum concelebrantium et
Consecratus sedet hac die ad dexteram Consecratoris princi-

b) Pontificale Romanum: 'Accipe anulum fidei scilicet signaculum:
quatenus sponsam Dei, sanctam videlicet Ecclesiam intemerata
fide ornatus , illibitate custodias. R: Amen.'

ad 35: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 25 (Quaes. XI; formula adhuc
exarabitur.

ad 36: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, n. 24, (Quaes. X). Impositio
mitrae secundum opinionem nostram fiat sub silentio, quia
formula tradita -unica in historia Consecrationis Episcopi-
'rerum conditionem obsoletam sapit' (ex Declarationibus
Commissionis praecconciliaris ad art. Const. 'Sacrosanctum
Concilium' nunc 76 ad d): 'Imponimus, Domine, capiti huius
Antistitis et agonistae tui galeam munitionis et salutis,
quatenus decorata facie, et armato capite, cornibus utrius-
que Testamenti terribilis appareat adversariis veritatis;
et te ei largiente gratiam, impugnator eorum robustus
existat, qui Moysi famuli tui faciem ex tui sermonis consortio
decoratam, lucidissimis tuae claritatis ac veritatis corni-
bus insignisti: et capiti Aaron Pontificis tui tiaram
imponi iussisti. Per Christum Dominum nostrum. R: Amen.'

palis.^{a)}

- 38 Demum Consecratus accipit a Consecratore principali et ab omnibus Episcopis consecrantibus osculum pacis et praebet pacem etiam presbyteris forte concelebrantibus.

IV: De liturgia eucharistica

- 39 Fiunt omnia secundum Ritum servandum in Concelebratione
a) Missae praeter haec quae sequuntur:

- 40 Inter oblata per ministros deferenda sint duo intortia ,duo panes, duo barilia vino plena.^{a)}

- 41 'Hanc igitur' proprium ab omnibus Concelebrantibus dicitur
(vel cantatur) excepto Consecrato:^{a)}

'Hanc igitur oblationem servitutis nostrae, sed et cunctae familiae tuae, quam tibi offerimus, etiam pro hoc famulo tuo, quem ad Episcopatus ordinem promovere dignatus es, quae sumus, Domine, ut placatus accipias, et propitius in eo tua dona custodias; ut quod divino munere consecutus est divinis exsequatur effectibus: diesque nostros in tua pace disponas: atque ab aeterna damnatione nos eripi, et in electorum iubeas grege numerari. Per Christum Dominum nostrum.

R. Amen.^{b)}

ad 37: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 102, nn.29 s. 32 (Quaes. XV): 'Pontificale Romanum distinguit quoad ritum inthronizationis casum, in quo episcopus in propria ecclesia , et casum, in quo non in propria ecclesia consecratur. Inthronizatio episcopi in ecclesia aliena consecrati cum veritate ritus cohaerere non videtur.- Episcopus in ecclesia aliena consecratus in fine totius ritus consecrationis ducatur a Consecratore ad sedem Episcoporum concelebrantium et sedeat secundum antiquam traditionem Romanam hac die 'super omnes Episcopos' (OR XXXIV, 42: ed. M.Andrieu. Les Ordines Romani... III, 613)'.

ad 39: a) NN. 29 ss.

ad 40: a) Cf. Pontificale Romanum.

ad 41: a) 'Hanc igitur' natura sua exprimit intentionem specialem sacrificii: cf.J.A. Jungmann, Missarum Sollemnia...II, 225-234.

b) Textus 'Hunc igitur' Pontificalis Romani iam in Sacramentario Gregoriano (ed. Lietzmann n.2, 9) occurrit.

- 42 Communione fidelium expleta cantatur Hymnus 'Te Deum laudamus'.^{a)}
Hymno finito Episcopus celebrans principalis cantat 'Dominus
vobiscum' et Postcommunionem et perficit reliqua in conclu-
sione Missae.
- 43 Loco benedictionis Pontificalis consuetae dici potest Benedictio
sollemnis 'Gallicana'.^{a)}
- 44 Data benedictione omnes processionaliter per ecclesiam ingrediun-
tur, Consecrato deducto a Consecratore principali a dextris
et digniore Episcoporum consecrantium a sinistris. Consecratus
circumeundo omnibus benedit.^{a)}
- Et sic omnes revertuntur in secretarium.

ad 42:a) Cantus Hymni 'Te Deum laudamus' post communionem fidelium
demonstrat hymnum esse elementum gratiarum actionis pro
gratia tam in Consecratione episcopali quam in Eucharistia
accepta.

ad 43:a) Pontificale romano-germanicum (cp. LXIII, nn. 56 s, ed. Vogel-
Elze I, 225) praebet duo exempla, quorum unum in casu, quo
Consecratus ipse, quorum alterum in casu, quo Consecrator
principalis at benedictionem (aliquo modo mutatum)uti possint:

I: Benedic tibi dominus custodiensque te, sicut voluit
super populum suum constituere pontificem, ita in praesenti
saeculo felicem et aeterne felicitatis faciat esse consor-
tem. R.: Amen.

Clerum ac populum, quem sua voluit opitulatione in tua
sanctione congregari, sua dispensatione et tua administratione
per diuturna tempora faciat feliciter gubernari. R.: Amen.
Quatenus divinis monitis parentes, adversitatibus carentes,
bonis omnibus exuberantes, tuo ministerio fide obsequentes et
in praesenti saeculo pacis tranquilitate fruantur et tecum
aeternorum civium consortio potiri mereantur. R.: Amen.
Quod ipse praestare dignetur.

II: Deus qui populis tuis indulgendo consulis et amore dominaris,
da spiritum sapientiae quibus tradidisti regimen disciplinae,
ut de profectu sanctorum ovium fiant gaudia aeterna pastorum
R.: Amen.

Et qui dierum nostrorum numerum temporumque mensuras maiestatis
tuae potestate dispensas, propititus ad humilitatis nostrae
respice servitutem et pacis tuae abundantiam temporibus nostri
praetende perfectam. R.: Amen.

Collatis quoque in me per gratiam tuam propitiare muneribus
et quem fecisti gradu episcopali sublimem, fac operum perfectionem
tibi placentem atque in eum affectum dirige cor plebis, et
praesulnis, ut nec pastori oboedientia gregis nec gregi desit
umquam cura pastoris. R.: Amen.

Quod ipse praestare dignetur.

ad 44:a) Cf. Pontificale Romanum.

DE CONSECRATIONE DIACONI ET PRESBYTERI

A: DE CONSECRATIONE DIACONI

I. Praenotanda

- 1 Qui consecrandi sunt Diaconi induunt amictum, albam, cingulum.
- 2 Praeter ea, quae pro Missae celebratione necessaria sunt, parentur:
 - a) stolae diaconales et dalmaticae pro singulis Consecrandis;^{a)}
 - b) dona pro offertorio: candelae e.gr. ;^{b)}
 - c) unus calix talis magnitudinis, ita ut sufficere possit ad communionem omnium Diaconorum nuper Consecratorum^{c)}.

II: De liturgia verbi

- 3 Omnibus rite dispositis ordinatur processio per ecclesiam ad altare modo consueto. Subdiaconum librum Evangeliorum deferentem sequuntur Consecrandi ac denique Episcopus.
- 4 Peragitur liturgia verbi more in 'Ritu servando in celebratione Missae' descripto.
- 5 Dicto evangelio vel symbolo, si dicendum est, expleto, incipit Consecratio Diaconorum.^{a)}

-
- ad 2:a) Cf. modum traditionis indumentorum infra (n.19) descriptum. Modus nunc vigenis nobis revidendus esse videtur: melius esset, si Consecrandi non durante liturgia verbi et durantibus ritibus praeparatoriis- praesertim Litaniis- vestimenta super bracchia tenerent.
- b) Et alia dona admitti possint.
- c) Cf. 'Ritum servandum in concelebratione Missae', n. 17 d.
- ad 5:a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124 . , n.41 (Quaes. XVI): Placuit Patribus, ut Consecratio Diaconorum inter liturgiam verbi et liturgiam eucharisticam peragatur. Munere suo in Consecratione accepto primo funguntur Diaconi nuper consecrati in liturgia eucharistica, sicut infra nn. 25 s. dicetur.

III: De Consecratione Diaconorum

6 Episcopus accedit ad faldistorium ante altare cum mitra,
et ibi sedet.

7 Consecrandi vero ad ordinem Diaconatus vocantur a Moderatore
seminarii maioris (vel ab eo , cui institutio Consecrandorum
commissa erat) ^{a)} hoc modo:

'Accedant , qui consecrandi sunt ad Diaconatum'.

8 Et mox singulatim nominantur; et quilibet vocatus dicit :

'Adsum'

et accedit ad Episcopum, cui reverentiam facit caput inclinans.
^{coram}

9 Omnibus in modum coronae/Episcopo ordinatis Moderator semina-
rii dicit:^{a)}

'Reverendissime Pater, postulat sancta mater Ecclesia X.
catholica , ut hos praesentes viros ad onus Diaconii
consecretis'.

Episcopus interrogat, dicens:

'Scis illos dignos esse?'

Respondet Moderator seminarii :

'Quantum humana fragilitas nosse sinit, et scio, et testi-
fico, ipsos dignos esse ad huius onus officii'.

Episcopus dicit:^{b)}

'Auxiliante Domino Deo, et Salvatore nostro Iesu Christo,
eligimus hos praesentes viros in ordinem Diaconii'.

ad 7: a) Secundum Pontificale Romanum vocantur ab Archidiacono. De
facto 'Archidiaconus' hodie non iam exsistit vel merus titulus
est. Quaestioni Episcopi 'Scis illos dignos esse' ex rei natura
solus Moderator Seminarii maioris (vel in aliis casibus is,
cui institutio Consecrandorum commissa erat) respondere
potest.

ad 9: a) Cf. Pontificale Romanum.

b) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n.49 (Quaes.XI); ibi dictum
erat , sententiam finalem formulae 'Auxiliante' hodie non iam
correspondere veritati rei; insuper propositum erat sententiam
initialem nunc posse concludere postulationem loco verborum
'Deo gratias'.

- 10 Deinde Episcopus alloquitur Electos coram se sedentes nec-non
et populum.^{a)}
Si velit , facere potest his verbis:^{b)}
- 11 Post allocutionem surgunt Electi et stant coram Episcopo se-
dente cum mitra.
- 12 Episcopus examinat ^{a)} Electos omnes simul his verbis:^{b)}
...
Electi omnes simul respondent:
...
12 Sequentem quaestionem ponit Episcopus solummodo Electis qui
Diaconatum tamquam gradum permanentem intendunt.^{a)}
Unusquisque Electorum accedit ad Episcopum et coram eo
genuflexus ponit manus suas iunctas inter manus Episcopi di-
centis cuilibet, si suus est Ordinarius:
'Promittis...' ^{b)}
'Promitto'.
Si vero Episcopus non est suus Ordinarius ^{c)}, cum manus eorum
inter suas tenet, ut praefertur, dicit singulis Electis saeculari-
bus:

ad 10: a) Cf. Sess.Cons.VI, Schema 124, n.50 (Quaes. XXI): 'Optandum
est, ut rubricae praescribant allocutionem de gratia et
munere Diaconi habendam.'

b) Formula adhuc exarabitur.

ad 11: a) Cf. Sess. Cons VI, Schema 124, n.55: 'Si in consecratione
Presbyterorum promissioni fidelitatis locus excellentior
inter ritus praeparatorios tribuetur, convenire videtur,
ut etiam in consecratione Diaconorum, saltem si Diaconi in
hoc ordine permansuri consecrandi sunt, consecrandi ante
ritum sacramentalem Consecratori in conspectu fidelium
fidelitatem, oboedientiam et reverentiam promittant.' - In
Sess. Cons. VI propositum est, ut omnes consecrandi ad
Diaconatum hoc modo examinentur.

b) Formula adhuc exarabitur.

ad 12: a) Si enim promissio fidelitatis , oboedientiae et reverentiae
quaereretur etiam a Consecrandis ad Diaconatum, qui ad Procl-
teratum tendunt , esset haec promissio duplicatio (cf. infra
n.39: 'promissio' in consecratione Presbyteri). Omnes autem
duplicationes evitentur.

b) Formula adhuc exarabitur.

c) Cf.Pontificale Romanum (De consecratione Presbyteri).

'Promitis Episcopo Ordinario tuo...'.

Singulis vero Regularibus:

'Promittis Superiori Ordinario tuo...'.

Et ille respondet:

'Promitto'.

- 13 Deinde omnes surgunt. Episcopus dicit versus ad populum:^{a)}
'Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem, ut super
hos famulos suos, quos in sacrum ordinem diaconatus dignatur
assumere, benedictionis suaee gratiam clementer effundat'.^{b)}

Diaconus:

'Flectamus genua'.

- 14 Et mox Episcopus ante faldistorium suum cum mitra genuflectit;
Electi vero prosternunt se; ministri etiam atque omnes alii
genuflectunt.

Tum cantores incipiunt Litanias.^{a)}

Post ultimam invocationem addatur:

'Ut hos Electos benedicere digneris. R.: Te rogamus...'

Ut hos Electos benedicere, et sanctificare digneris.

Ut hos Electos, benedicere, et sanctificare, et consecrare
digneris.^{b)}

ad 13: a) Cf. Sess.Cons.VI, Schema 124, n.52: 'In ritu consecrationis Diaconorum usque adhuc invenitur duplex invitatorium ... secundum romanae originis, e a duabus partibus constat, ex ... invitatorio et ex oratione olim litanias concludente'; n.54: 'Invitatorium 'Commune votum...' ergo utpote duplicatio tollatur, invitatorium 'Oremus'... ad fidem testium antiquorum restituatur et e duabus orationibus litanias concludentibus una eligatur et altera omittatur'.

b) Restituimus invitatorium secundum textus antiquiores (Sacramentarium Veronese: ed.Mohlberg n. 949; Sacramentarium Gregorium : ed. Lietzmann n. 4, 1; OR XXXIV, n. 7: ed .M. Andrieu, Les Ordines Romani ... III 605; OR XXXV, n. 22: ibid. IV 37) Textus receptus respicit possibilitatem consecrationem et Diaconorum et Presbyterorum in una actione liturgica conferendi (cf. infra n. 58).

ad 14: a) Forma litaniarum aptior et brevior adhuc exarabitur (cf.supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' ad 24, nota a).
b) Cf. supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' ad 24, nota b).

15 Deinde surgit solus Episcopus^{a)} et deposita mitra cantat (vel clara voce dicit) orationem:

'Domine Deus, preces nostras clementer exaudi, ut quae nostro sunt gerenda officio, tuo prosequaris **benignus** auxilio; et quos sacris ministeriis exsequendis pro nostra intelligentia credimus offerendos, tua benedictione sancti-
fica. Per.' ^{b)}

16 Postea Diaconus:

'Levate'.

17 Post haec omnibus surgentibus , Electis tamen genuflexis manentibus , Episcopus stat cum mitra et unusquisque Electorum accedit et coram Episcopo genuflectit. Episcopus unicuique imponit ^{a)} ambas manus ^{b)} super caput nihil dicens.^{c)}

ad 15: a) Cf.Sess. Cons.VI, Schema 124,nn. 52. 54 (cf.supra n.13).

b) Textus receptus restituit textum Pontificalis Romani secundum textum antiquorem (Sacramentarium Veronese; ed. Mohlberg, n. 948). -Signum benedictionis inutile, quia ritus sacramentalis vera benedictio est.

ad 17: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n. 43 (Quaes.XVII): 'Manus impositio in ritu nunc vigente interruptit orationem Consecrationis (Impositio manus intra orationem Consecrationis primo in Pontificali Romanae Curiae invenitur: cf.M.Andrieu, Le Pontifical romain...II, 340). Haec interruptio minus apta videtur. Manus impositio immediate orationem consecrationis antecedat'.

b) Cf. Sess. Cons.VI, Schema 124, n. 44: 'Et in consecratione Diaconorum Consecrator . ambas manus imponat.

Primitius enim ritus impositionis unius tantum manus non intendit distinctionem inter consecrationem Diaconorum ex una et consecrationem Sacerdotum et Episcopi ex altera parte (Statuta Ecclesiae antiqua , fons antiquissimus ad manus impositionem in consecratione Diaconorum et Presbyterorum pro utraque consecratione de manus impositione loquuntur (cf.Ch.Munier, Les Statuta ecclesiae antiqua. Paris 1960, pp 95 s); etiam rubricae in Pontificalibus romanis medii aevi fere indistincte de 'manuum - vel de manus impositione' tum in consecratione Diaconorum cum in consecratione Presbyterorum loquuntur ; cf.M.Andrieu,Le Pontifical romain ...I, 132. 134 s; II, 340. 344; III, 361. 367).

Per impositionem ambarum manuum et in consecratione Diaconorum clarior fit unitas sacramenti Ordinis in tres gradus vel ordines distincti. Distinctio graduum sacramenti Ordinis 'et verbis orationis Consecrationis et ritibus explicativis ex primitur'.

c) Cf.Sess. Cons. VI, Schéma 124, n.45 (Quaes.XVIII) 'Formula 'Accipe Spiritum Sanctum , ad robur...'quae ad manus impositionem dicitur , in statu minus evoluto in Pontificalibus manuscriptis saec.XII med.primo occurrens, per viam Pontificális Guilelmi Durardi in traditionem romanam introducta est (cf.M.Andrieu, Le Pontifical romain...III, 361). Quia haec verba secundum Const.Apost. 'Sacramentum Ordinis' ad ritum sacramentalem non pertinent, immo in errorem ducunt, ac si istis verbis Diaconi consecrarentur , omittantur'.

18 Omnibus Electis ad loca sua reversis Episcopus extensis manibus ante pectus cantat (vel clara voce dicit) orationem Consecrationis:
a)

'Adesto...', b)

Sequentia verba orationis Consecrationis cantat^{c)} (vel clara voce dicit) extensis manibus versus Electos:^{d)}
...

Prosequitur Episcopus extensis manibus ante pectus:

...

19 Finita oratione Consecrationis Consecrati surgunt.

Aliqui Presbyteri assistentes imponunt unicuique stolam diaconalem , deinde dalmaticam nihil dicentes^{a)}.

20 Interim cani potest ab omnibus aliquod canticum.^{a)}

ad 18: a) Formula adhuc exarabitur : cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n. 46 (Quaes. XIX: 'Placetne Patribus , ut investigetur, quomodo praefatio consecrationis theologiam Diaconatus secundum Constitutionem 'Lumen gentium' melius exprimere posset?').

b) Dialogus initialis consuetus orationis Consecrationis non retinetur , quia ex se oratio Consecrationis non est prex eucharistica; praetera dialogus initialis orationis Consecrationis duplicat dialogum initialem praefationis Missae.-Quoad rationem historicam: cf. supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' n. 30 (nota b).

c) Quoad modum proferendi verba essentialia cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n.47 (Quaes. XX): '...optandum est , ut tota oratio consecrationis in cantu proferatur , verbis essentialibus et ad valorem requisitis necnon verbis conclusionis orationis non exclusis'.

d) Iam in Decreto SRC (20 .II. 1950) haec extensio (ibi extensio manus dexteræ) ad verba formae sacramentalis postulatur. Cf. etiam supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' n.30 (nota f) et infra n. 46 (nota d).

ad 19a)Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n. 56 (Quaes. XXIII) cfr. infra n.47.

ad 20: a) Cf. infra ad n.48

- 21 Omnibus Consecratis vestibus diaconalibus induitis Episcopus
accipit librum Evangeliorum et unicuique Consecrato coram se
genufexo tradit in manus dicens:^{a)}
'Accipe evangelium Christi: ut quod legeris credas, quod
^{di} credideris doceas, quod docueris imiteris'.^{b)}
- 22 Demum Episcopus omnes Consecratos singulatim recipit ad
osculum pacis ^{a)} dicens: 'Pax tibi'. R.: 'Et cum spiritu tuo'.

IV: De liturgia eucharistica

- 23 Fiunt omnia secundum Ritum servandum in celebratione Missae
praeter haec quae sequuntur:
- 24 Diaconi nuper consecrati bini ac bini ad altare accedant et
oblata deferant Episcopo , candelas e.gr.; ultimi Diaconorum
deferant panem et vinum pro celebratione Missae.^{a)}
- 25 Diaconi, nuper consecrati communicantur sub utraque specie
secundum 'Ritum servandum in distribuenda communione sub
utraque specie'.^{a)} Primus Diaconorum nuper consecratorum
postquam communicatus est ab Episcopo sub utraque specie
fungit munere ministri calicis.^{b)}
- 26 Aliqui Diaconi nuper consecrati Episcopo assistant in com-
munione fidelibus distribuenda.

-
- ad 21: a) Cf. Sess.Cons. VI, Schema 124, n.57 (Quaes. XXIV): 'Traditio
libri Evangeliorum quasi culmen rituum explicativorum magni ha-
benda est. Sed formula huius traditionis inepte loquitur de po-
testate legendi Evangelium per hunc ritum accipienda ,quae autem
potestas in rito sacramentali , in manum impositione, iam
tradita est.Formula ergo mutari debet.'
- b) Pontificale Romanum: 'Accipe potestatem legendi Evangelium in
Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis.In nomine Domini.
R.: Amen'--Formula proposita sumitur ex elementis orationis 'Deus
sanctificationum...' (nunc e ritu Consecrationis Presbyterorum
tollendae):'... ut in lege tua die ac nocte meditantes quod
legerint, credant; quod crediderint, doceant; quod docuerint,
imitentur' et Officii Psalmistatus (cf. Appendicem Pontificalis
Romani): 'Vide , ut quod ore cantas, corde credas et quod corde
credis, operibus comprobes'.
- ad 22: a) Cf. Sess. Cons.VI, Schema 124, n.59.
- ad 24: a) Offertorium non dividatur in partes, sed unum sit. Loco candelar
sicut iam supra (n.2 b) dictum est, et alia dona admitti possint.
Candelae non sint accensae ,quia vere dona sunt.
- ad 25: a) N.l,l.
b) In 'Ritu servando in distribuenda communione sub utraque specie'
(n.4) nominatur inter assistentes celebrantis primo diaconus ex
- ad 26: a) antiqua traditione minister calicis, munere suo in Consecrat'or

B: DE CONSECRATIONE PRESBYTERI

I: Fraenotanda

- 27 Qui consecrandi sunt presbyteri, induunt amictum, albam, cingulum stolam diaconalem.
- 28 Fraeter ea quae pro Missae concelebratione necessaria sunt, parentur:
a) casulae pro singulis Consecrandis;^{a)}
b) S.Chrisma;
c) calix cum vino, et aqua: patena , et hostia desuper posita.
- 29 Parentur sedes pro concelebratione sicut praescribitur in 'Ritu servando in concelebratione Missae'. ^{a)}

II: De liturgia verbi

- 30 Omnibus rite dispositis ordinatur processio per ecclesiam ad altare modo consueto. Subdiaconum librum Evangeliorum deferentem sequuntur Consecrandi ac denique Episcopus.
- 31 Peragitur liturgia verbi more in 'Ritu servando in celebratione Missae' descripto.
- 32 Dicto evangelio vel symbolo, si dicendum est, expleto, incipit Consecratio Presbyterorum.^{a)}

III: De Consecratione Presbyteri

- 33 Episcopus accedit ad faldistorium ante altare cum mitra et ibi sedet.
- 34 Consecrandi vero ad ordinem Presbyteratus vocantur a Moderatore Seminarii maioris (vel ab eo, cui institutio Consecrandorum commissa erat)^{a)} hoc modo:

ad 28: a) Cf. modum traditionis indumentorum infra (n.47) descriptum; cf. et supra ad n.2 (nota a).

ad 29: a) N. 17 j.

ad 32: a) Cf.Sess.Cons. VI, Schema 124, nn. 4 s (Quaes . X) : Placuit Patribus , ut omnes ritus Consecrationis uno tractu inter liturgiam verbi et liturgiam eucharisticam peragantur.

ad 34: a) Cf. supra ad 7 (nota).

'Accedant, qui consecrandi sunt ad Presbyteratum'.

35 Et mox singulatim nominantur; et quilibet vocatus dicit:

'Adsum'

et accedit ad Episcopum, cui reverentiam facit caput inclinans.

36 Omnibus in modum coronae coram Episcopo ordinatis Moderator seminarii dicit:^{a)}

'Reverendissime Pater, postulat sancta mater Ecclesia catholica, ut hos praesentes viros ad onus Presbyterii consecretis'.

Episcopus interrogat, dicens:

'Scis illos dignos esse?'

Respondet Moderator seminarii:

'Quantum humana fragilitas nosse sim^t, et scio, et testificor, ipsos dignos esse ad huius onus officii'.

Episcopus dicit:^{b)}

'Auxiliante Domino Deo, et Salvatore nostro Iesu Christo eligimus hos praesentes viros in ordinem Presbyterii'.

37 Deinde Episcopus alloquitur Electos coram se sedentes necnon et populum.^{a)}

Si velit, facere potest his verbis:^{b)}

38 Post allocutionem surgunt Electi et stant coram Episcopo sedente cum mitra.

Episcopus examinat^{a)} Electos omnes simul his verbis:^{b)}
...

Electi omnes simul respondent:

....

ad 36: a) Cf. Pontificale Romanum

b) Cf. supra n.9 ; formula 'Auxiliante' olim etiam in Consecratione Presbyteri dicebatur (cf. Sacramentarium Gelasianum Vetus: ed. Mohlberg, n. 141).

ad 37: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, nn 31 s (Quaes. XII) : '...in rubricis praescribatur allocutio de gratia et munere sacerdotali correspondens conceptui theologico nostrae aetatis, praesertim Constitutionis 'Lumen gentium'.

b) Formula adhuc exarabitur.

ad 38: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, nn. 33-35 (Quaes. XIII).

b) Formula adhuc exarabitur.

39 Sequentem quaestionem ponit Episcopus unicuique Electorum singulatim.^{a)} Unusquisque accedit ad Episcopum et coram eo genuflectit et ponit manus suas iunctas inter manus Episcopi dicentis cuilibet, si suus est Ordinarius:

'Promittis...' ^{b)}
et ille respondet:

'Promitto'.

Si vero Episcopus non est suus Ordinarius^{c)}, cum manus eorum inter suas tenet, ut praefertur, dicit singulis Electis saecularibus:

'Promittis Episcopo Ordinario tuo...'.

Singulis vero Regularibus;

'Promittis Superiori Ordinario tuo...'.

Et ille respondet:

'Promitto'.

40 Deinde omnes surgunt. Episcopus dicit versus ad populum:^{a)}

'Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem, ut super hos famulos suos, quos ad Presbyterii munus elegit, coelestia dona multiplicet'. ^{b)}

Diaconus:

'Flectamus genua'.

41 Et mox Episcopus ante faldistorium suum cum mitra genuflectit; Electi vero prosternunt se; ministri etiam atque omnes alii genuflectunt.

Tum cantores incipiunt Litanias.^{a)}

ad 39: a) Cf. Sess.Cons. VI, Schema 124, ad Quaes. XIII: Patribus placuit, ut Consecrandi ultimae quaestioni singulatim respondeant.

b) Formula adhuc exarabitur.

c) Cf. Pontificale Romanum.

ad 40: a) Cf. Sess.Cons. VI, Schema 124 (n.36) ad Quaes. XIV: Placuit Patribus, ut Litaniae immediate invitatorium... sequantur et oratione ...concludantur.

b) Quoad textum receptum cf. Sacramentarium Gregorianum (ed. Lietzmann n. 3,1).

ad 41: a) Forma Litaniarum aptior et brevior adhuc exarabitur (cf. supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' ad 24, nota a).

Post ultimam invocationem addatur:

'Ut hos Electos benedicere digneris. R.: Te rogamus...

Ut hos Electos benedicere, et sanctificare , et consecrare
digneris'.^{b)}

42 Deinde surgit solus Episcopus et deposita mitra cantat (vel
clara voce dicit) orationem:

'Exaudi nos, quae sumus , Domine Deus noster, et super hos
famulos tuos benedictionem Sancti Spiritus et gratiae
sacerdotalis effunde virtutem: ut quos tuae pietatis
aspectibus offerimus consecrandos, perpetua munera tui
largitate prosequaris. Per.'^{a)}

43 Postea Diaconus:

'Levate'.

44 Post haec omnibus surgentibus , Electis tamen genuflexis
manentibus , Episcopus stat cum mitra et unusquisque Electorum
accedit et coram Episcopo genuflectit. Episcopus unicuique
imponit ambas manus super caput nihil dicens.^{a)}

45 Omnibus Electis ad loca sua reversis omnes Presbyteri adstan-
tes cum stolis parati ambas manus imponunt nihil dicentes.
Post impositionem manuum Presbyteri circa Episcopum se sistunt
et ibi manent usque dum oratio Consecrationis finitur.^{a)}

ad 41: b) Cf.supra 'De Consecratione Electi in Episcopum', ad 24, nota b.

ad 42: a) Cf. Pontificale Romanum; quoad signum benedictionis cf.supra
ad n. 15.

ad 44: a) Cf.Sess.Cons. VI., Schema 124, n. 7 (Quaes.II): 'Optandum est,
ut impositio manuum... immediate orationem Consecrationis
antecedat'.

ad 44: a) Cf. Sess. Cons. VI., Schema 124, n. 11 : 'Maxime decet ,
rubricam firmiter praescribere, ut omnes Presbyteri, qui
manus imposuerunt, durante oratione Consecrationis circa
Episcopum consecratorem stent...'!

46 Tum Episcopus extensis manibus ante pectus cantat (vel clara voce dicit) orationem Consecrationis:^{a)}
'Adesto...'^{b)}

Sequentia verba orationis Consecrationis cantat ^{c)}(vel clara voce dicit) extensis manibus versus Electos. Idemque faciunt et omnes Presbyteri adstantes nihil dicentes.^{d)}

...

Prosequitur Episcopus extensis manibus ante pectus:

...

47 Finita oratione Consecrationis omnes Presbyteri adstantes revertuntur ad loca sua; Consecrati autem surgunt. Aliqui Presbyteri assistentes nihil dicentes imponunt unicuique vestimenta hoc modo: reflectunt stolam ab humero sinistro cuiuslibet, capientes partem, quae retro pendet, et imponentes super dexterum humerum , aptant eam ante pectus in

ad 46: a) Formula adhuc exarabitur; cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n. 10: 'Optandum est, ut textus orationis Consecrationis, qui in nonnullis locis a textu testium antiquorum differt, ad fidem testium antiquorum restituatur'.

b) Dialogus initialis consuetus orationis Consecrationis non retinetur , quia ex se oratio Consecrationis non est prex eucharistica; praeterea dialogus initialis orationis Consecrationis duplicat dialogum initialem praefationis Missae.-Quoad rationem historicam: cf. supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' n. 30 (nota b).

c) Quoad modum proferendi verba essentialia cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n.9 (Quaes.IV): Placuit Patribus ,ut tota oratio Consecrationis in cantu proferri possit.

d) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n.11: 'Maxime decet, rubricam firmiter praescibere , ut omnes Presbyteri, qui manus imposuerint durante oratione Consecrationis ... manuum impositionem per manus dexteræ extensionem continuare debeant; ita aperte demonstratur , quod dicit Constitutio 'Lumen gentium': 'Presbyteri , ordinis Episcopalis providi cooperatores eiusque adiutorium et organum... unum presbyterium cum suo episcopo consti- tuunt ...' (art.28). Haec extensio manuum fiat solummodo durantibus verbis essentialibus. Cf. etiam supra 'De Consecratione Electi in Episcopum' n.30 (nota f) et supra n.18 (nota d).

modum crucis. Deinde imponunt unicuique casulam.^{a)}

48 Interim cantari potest ab omnibus aliquod canticum.^{a)}

49 Omnibus Consecratis vestibus indutis Episcopus sedens in faldistorio inungit manus hoc modo:

unusquisque Consecratorum accedit ad Episcopum, qui cum police suo dextero in Chrisma^{a)} intincto ungit ambas palmas manuum in modum crucis^{b)} dicens, dum quemlibet inungit:^{c)}

ad 47: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124 nn. 20 s (Quaes. IX) : Placet Patribus, ut investigetur quomodo traditio indumentorum simplior fiat.- Nobis visum est, ad antiquorem traditionem Romanam revertendum esse , secundum quam non Episcopus Consecrator sed alii Consecratis vestimenta tradiderunt (cf. OR XXXIV, 11: 'Si vero voluerit eum consecrare presbyterum, tenens eum arcidiaconus dicit foras rugas altaris, exuit eum dalmatica et sic eum induit planeta et dicit iterum ad episcopum': ed. M. Andrieu, Les Ordines Romani... III, 606; OR XXXV, 26: 'Hac (i.e. oratione Consecrationis diaconalis) expleta, induitur ab archidiacono dalmatica...': ibid. IV, 39; OR XXXVI, 16: '... et stant parati singulorum ministri cum indumenta , donec archidiaconus veniat et singulis singula sua manu tribuat': ibidem IV, 197; OR XXXIX , 23: 'Et archidiaconus induit orarios et planitas ad presbyteros , stans ante altare, et iterum dicit eos ante pontificem et accipiunt orationem presbyterii ab ipso' ibid. IV, 285).- In Sessione Coetus Relatorum Sess. Cons. VI antecedente (die 18 nov. 1965 habita) propositio nostra (cf. Schema 124, n.20: 'Videtur, ut privilegium Ecclesiae Mediolanensi recenter datum- Prot. SRC M 20/965: 10.III.1965- solutio generalis esse posset) reiecta est; e contra propositum est, ut Episcopus primum induat, presbyteri ceteros. Nobis melior videtur esse solutio, ut presbyteri induant omnes. Et tunc sine ulla formula traditionis secundum morem in Ordinibus Romanis descriptum. De momento práctico huius solutionis iam in schemate 124, n.20 locuti sumus('Norma enim, quam Constitutio , 'Sacrosanctum Concilium' in instaurazione liturgiae adhibendam statuit:'Ritus... sint brevitate perspicui et repetitiones inutiles evitent' (art. 34) , etiam in instaurazione Consecrationis Presbyteri magni momenti est. Si enim multi consecrantur, iteratio rituum diversorum molestias secumfert').

ad 48: a) Postulat Const.'Sacrosanctum Consilium' art.31: 'In libris liturgicis recognoscendis , sedulo attendatur ut rubricae etiam partes fidelium prävideant'.

ad 49: a) Cf. Sess. Cons. VI, Schema 124, n.14 (Quaes. V) : Placuit Patribus , ut unctio manuum chrismate fiat.

b) Hic modus usque ad Pontificale romanum XII saec. viguit: cf. e.gr. ed. M. Andrieu, Le Pontifical romain... I, 136.

c) Formula adhuc exarabitur.

- 50 Durante unctione^{b)} manuum responsorium 'Iam non dicam vos servos'^{a)} cum suo psalmo^{c)} preferri potest, praesertim si plures conse-
crantur.
- 51 Tum tradit Episcopus cuilibet coram se genuflexo Calicem cum
vino, et aqua, et Patenam superpositam cum hostia;^{a)} et Consecra-
ti accipiunt^{b)} Calicem et Patenam ambabus manibus, Episcopo
cuilibet dicente:^{c)}
- 52 Demum Episcopus omnes Consecratos singulatim recipit ad osculum
pacis^{a)} dicens: 'Pax tibi' R.: 'Et cum spiritu tuo'.

IV: De liturgia eucharistica

- 53 Fiunt omnia secundum 'Ritum servandum in concelebratione
Missae.'
- 54 Aliqui Presbyteri nuper consecrati Episcopo assistent
in communione fidelibus distribuenda.

ad 50 a) Cf. Sess.Cons. VI, Schema 124 (n.17), Quaes. VII: Placuit
Patribus , ut loco hymni 'Veni, Creator Spiritus' responsorium
'Iam non dicam' cantetur. (Responsorium aliquo modo mutetur , ut
cantari possit cum psalmo).

b) Psalmus ahuc eligetur.

c) Investigari posset, utrum cantus protrahatur usque ad osculum
pacis inclusive. Verisimiliter olim 'Iam non dicam vos servos'
ad osculum pacis cantatum est (cf.B. Kleinheyer , Die Priester-
weihe... 211 s).

ad 51: a) Cf.Pontificale Romanum .

b) Quia manus non iam ligantur, Consecrati accipere possunt
calicem manibus, quod veritati ritus magis respondet.

c) Formula adhuc exarabitur.

ad 52: a) Cf. Sess. Cons.VI, Schema 124, n.27.

C: DE CONSECRATIONE DIACONORUM ET DE CONSECRATIONE
PRESBYTERORUM IN UNA ACTIONE LITURGICA SIMUL CONFERENDIS⁺

- 55 Primo vocantur et nominantur Consecrandi ad ordinem Diaconatus, sicut dictum est supra nn. 6-9; deinde vocantur et nominantur et Consecrandi ad ordinem Presbyteratus, sicut dictum est supra nn. 33-36.
- 56 Deinde alloquitur Episcopus Electos ad ambas ordines coram se sedentes neconon et populum, quod si velit facere potest verbis supra notatis (nn. 10 et 37).
- 57 Post allocutionem examinat Episcopus primo Electos ad ordinem Diaconii, deinde Electos ad ordinem Presbyterii modo supra nn. 11-12 et 38-39 descripto.
- 58 Deinde omnes surgunt et Episcopus dicit versus ad populum: 'Oremus, dilectissimi, Deum Patrem omnipotentem, ut super hos famulos suos, quos in sacros ordines Diaconatus et Presbyteratus dignatur assumere, benedictionis suae gratiam clementer effundat'.^{a)}
- 59 Et fiunt modo supra nn. 14-16 descripto. Litaniis expletis Electi ad ordinem Presbyteratus recedunt in partem et fit Consecratio Diaconorum usque ad traditionem libri Evangeliorum inclusive.
- 60 Consecratione Diaconorum peracta Consecrati recedunt in partem et accedunt Electi ad ordinem Presbyterii et coram Episcopo in modum coronae genuflectunt.

+ Ordinatio in Pontificali Romano proposita multas incogruentias secumfert: Litaniae e.gr. cantantur, Electis ad Presbyteratum nondum nominatim vocatis et Episcopo praesentatis.

ad 58: a) Cf. supra n.13 : Textus receptus est textus invitatorii Consecrationis Diaconi, leviter mutatus.

- 61 Episcopus versus ad populum dicit:^{a)}
'Oremus, dilectissimi,...' (cf. supra n.40).
- Diaconus:
'Flectamus genua'.
- Et omnes in silentio orant pro Electis.
- Deinde surgit solus Episcopus et deposita mitra cantat
(vel clara voce dicit) orationem (supra n. 42 notatam).
- 62 Et fiunt omnia modo supra nn.43 - 51 descripto.
- 63 Demum Episcopus omnes Consecratos , primo Presbyteros,
deinde Diaconos , recipit ad osculum pacis dicens: 'Pax tibi'
R.: 'Et cum spiritu tuo'.

ad 61: a) Post Consecrationem Diaconorum peractam necessaria videtur aliqua oratio praeparatoria, ritum sacramentalem Consecrationis Presbyterorum praeparans. - Modus propositus etiam respicit normam in Constitutione 'Sacrosanctum Consilium' in art. 31 statutam: 'Sacrum quoque silentium suo tempore servetur'.

P. BERNARDUS BOTTE, OSB
Relator

D. BRUNO KLEINHEYER
a secretis